

İMRÂN

(عمران)

Kur'an-ı Kerim'de
Hz. Meryem'in babasının adı.

İmrân kelimesinin aslının İbrânîce Amram olduğu söylendiği gibi Süryânîce'den geldiği de ileri sürülmektedir. Öte yandan Arapça *amr* kökünden türediği, İslâm'dan önce Arabistan'da kullanıldığı, Safevî kitâbelerinde bu isme rastlandığı nakledilmektedir. Ancak Meryem'in babasının adı olması sebebiyle kelimenin İbrânî menşeli olduğunu kabul etmek daha isabetli görünmektedir (Jeffery, s. 217).

Âl-i İmrân sûresinin 33. âyetinde Âdem'in, Nûh'un, İbrâhim ailesiyle İmrân ailesinin seçilip âlemlere üstün kılındığı belirtilmektedir. Aynı sûrenin 35. âyetinde İmrân'ın karısının doğacak çocuğu rabbe adadığını ve ona Meryem adını verdiğini bildiren kısımdan ve Tahrim sûresinde (66/12) "İmrân kızı Meryem" ifadesinden anlaşıldığına göre İmrân ailesinden maksat Hz. Meryem ile oğlu İsâ'dır. Tevrat'a göre İmrân (Amram) Hz. Mûsâ, Hârûn ve kız kardeşleri Meryem'in (Miriam - Miryâm) babası olup İsâ'nın annesi Meryem'le bir alâkası yoktur. Amram, Ya'küb'un torunu Kohat'ın oğludur (Sarıyıl, 26/59; I. Tarihler, 6/2-3; 23/12-13).

Kur'an'da adı geçen İmrân'ın kim olduğu hususunda İslâm âlimleri tarafından farklı görüşler ileri sürülmüştür. Mukâtil, "İmrân ailesi" ifadesindeki İmrân'ın Mûsâ ve Hârûn'un babası olup şecerelerinin Hz. Ya'küb'a dayandığını söylemekte, Kelbî ise Meryem'in babası ve Hz. Süleyman'ın soyundan olduğunu nakletmektedir (Kurtubî, IV, 63). Ancak aynı adı taşıyan sûrede Âl-i İmrân ile alâkalı olarak anlatılanlar dikkate alındığında İmrân'ın Hz. Mûsâ'nın değil Hz. Meryem'in babası olduğu anlaşılır. Zemahşerî, Âl-i İmrân hakkında bilgi verirken bunların, İmrân b. Yashur'un çocukları Mûsâ ve Hârûn veya İmrân b. Masan'ın kızı Meryem ile oğlu İsâ olduklarına dair rivayetleri naklettikten sonra bu iki İmrân arasında 1800 yıl bulunduğunu belirtir ve âyetteki İmrân'ın Hz. Meryem'in babası olduğunu kaydeder (*el-Keşşâf*, I, 185).

Hıristiyanlara göre Meryem'in babası Ahd-i Cedîd'de zikredilmemektedir, apokrif kabul edilen İnciller'den Protovangelium'da isminin Yoakim (Joachim) olduğu belirtilmektedir. Yine bu apokrif İncil'de Meryem'in dedesi Mathan'ın Meryem, Sobe ve Hannah adlarında üç kızı olduğu,

kızlardan Sobe'nin Zekeriyâ'nın hanımı Elisabeth'in annesi, Hannah'ın da Bâkire Meryem'in annesi olduğu nakledilmektedir (DB, I/1, s. 629).

Kur'an'da Meryem ayrıca Hârûn'un kız kardeşi olarak tanıtılmış. İsâ'yı dünyaya getirdikten sonra kavmi kendisini, "Ey Hârûn'un kız kardeşi! Senin baban kötü bir insan değildi; annen de iffetsiz değildi" diyerek babasız bir çocuk dünyaya getirdiği için kınamıştır (Meryem 19/28).

Kitâb-ı Mukaddes literatürü çerçevesinde bilinen yegâne Hârûn, Hz. Mûsâ ile Meryem'in kardeşi Hârûn'dur. İmrân da (Amram) bunların babası olduğu için hıristiyanlar, İslâmî kaynaklarda bir taraftan Hz. İsâ'nın annesi Meryem'in Hârûn'un kız kardeşi olarak takdim edilmesini (Meryem 19/28), diğer taraftan İmrân'ın Hz. Mûsâ, Hârûn ve kız kardeşleri Meryem'in babası iken Hz. İsâ'nın annesi Meryem'in babası olarak gösterilmesini iki Meryem'in karıştırılması olarak değerlendirmektedir. Müslümanlara göre ise iki İmrân, iki Hârûn ve iki Meryem'in mevcudiyeti görüşünden hareketle birinci grup, Hârûn ve kız kardeşi Meryem ile babaları İmrân'dan, ikinci grup İmrân, kızı Meryem ve Meryem'in erkek kardeşi Hârûn'dan oluşmaktadır. Mûsâ, Hârûn ve Meryem ile babaları Amram Tevrat'ta yer almakta, dolayısıyla yahudiler ve hıristiyanlarca bilinmektedir. Ancak Hz. Meryem'in babası yalnız Kur'an'da İmrân diye adlandırılmakta ve hiçbir hıristiyan kaynağında Meryem'in babasının adı olarak yer almamakta, yine Hz. İsâ'nın annesi Meryem'in Hârûn adında bir kardeşinin mevcudiyeti bilinmemektedir. Böylece müfessirler biri Mûsâ'nın, diğeri Meryem'in babası olmak üzere iki İmrân bulunduğunu, Kur'an'da adı geçen İmrân'ın Meryem'in babası olduğunu kaydetmektedir. Hz. Mûsâ'nın babası İmrân'ın şecereleri İmrân b. Yashur b. Kahes (Fahas) b. Levi b. Ya'küb b. İshak; Hz. Meryem'in babası İmrân'ın şecereleri de İsâ b. Meryem b. İmrân b. Masan (Matan) b. Süleyman b. Dâvûd b. İşa b. Yehuza b. Ya'küb b. İshak olarak verilmektedir (Zemahşerî, I, 185; Kurtubî, IV, 63).

Muhammed Hamîdullah'a göre Kur'an'daki "imreetü İmrân" ifadesi "İmrân'ın soyundan gelen kadın" anlamındadır ve burada İmrân bir şahıs adından çok kabile adı olarak anılmaktadır. Hamîdullah, "Ey Hârûn'un kız kardeşi" olarak tercüme edilen âyeti (Meryem 19/28), "Hârûn'un kızı, ey kız kardeş" şeklinde çevirmekte ve Hârûn'un soyundan gelen kız kardeş

diye anlamaktadır. Zira Arapça'da "uht" kelimesi bir kabilenin mensubu için de kullanılmaktadır (*Le saint Coran*, s. 54, 307; ayrıca bk. Arnaldez, s. 33-34).

Batılı âlimlerin yukarıda zikredilen tenkitleri kutsal kitaplarındaki ifadelerle çelişmektedir. Luka İncili'ne göre Zekeriyâ'nın eşi Elisabeth, Hz. İsâ'nın annesi Meryem'in akrabası olup Hârûn kızlarındandı (İncil, 1/5, 36). Meryem'in annesiyle Yahyâ'nın annesinin kardeş oldukları kabul edilmektedir (DB, II/2, s. 1689). Zekeriyâ, Abiya ailesinden bir kâhin (I. Tarihler, 24/10; Luka, 1/5), eşi Elisabeth de ruhan sınıfından bir aileye mensup olup babası yoluyla Hârûn'un soyundan ve Levi kabilesindedir, dolayısıyla Hz. Hârûn'un kızlarındandır (*a.g.e.*, II/2, s. 1689). Bu geleneğe sahip bulunan halkın, böyle bir aileden gelen ve mâbede adanan Meryem'e "Hârûn'un kız kardeşi" demesi tabiidir.

BİBLİYOGRAFYA :

Mustafavî, *et-Taḥkîk*, "amr" md.; Taberî, *Câmi'u'l-beyân* (Şâkir), VI, 328-329; Zemahşerî, *el-Keşşâf* (Beyrut), I, 185; Kurtubî, *el-Câmi'*, IV, 62-63; F. Vigouroux, "Anne", DB, I/1, s. 629; E. Levesque, "Elisabeth", *a.e.*, II/2, s. 1689; J. Horovitz, *Koranische Untersuchungen*, Berlin-Leipzig 1926, s. 128; A. Jeffery, *The Foreign Vocabulary of The Qur'an*, Cairo 1938, s. 217; R. Blachère, *Le Coran: Traduction nouvelle*, Paris 1949, I, 229-230; R. Arnaldez, *Jésus fils de Marie prophète de l'İslâm*, Paris 1980, s. 23-38; Muhammed Hamîdullah, *Le saint Coran*, Paris 1989, s. 50, 54, 307; Günay Tümer, *Hıristiyanlıkta ve İslâm'da Hz. Meryem*, Ankara 1996, s. 65-68, 153-156; J. Eisenberg - [G. Vajda], "İmrân", *Et* (Fr.), III, 1204; E. E. Halevy, "Amram", *EJd.*, II, 890.

ÖMER FARUK HARMAN

İMRÂN b. HITTÂN

(عمران بن حطان)

(ö. 84/703)

Hâricîler'in önemli şairlerinden biri
(bk. HÂRICÎLER).

İMRÂN b. HUSAYN

(عمران بن حسين)

Ebû Nüceyd İmrân b. Husayn
b. Ubeyd el-Huzâî el-Ezdi
(ö. 52/672)

Sahâbî.

Hayber'in fethi sırasında (7/628) babası, kız kardeşi Hırnık ve Ebû Hüreyre ile birlikte müslüman oldu; daha önce müslüman olduğu da zikredilmiştir (İbn Sa'd, VII, 9; Abdüsettar eş-Şeyh, II, 45, 51). Hz.